

Marcelina Janisz

Archiwa

Pracowni Badań
i Dokumentacji
Kultury Literackiej
Instytutu Filologii
Polskiej Uniwersytetu
Rzeszowskiego

Uniwersytet Rzeszowski, kontakt: marcelina18@vp.pl

Pracownia Badań i Dokumentacji Kultury Literackiej działa w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego. Do jej zadań należy gromadzenie i pozyskiwanie materiałów, archiwów oraz księgozbiorów pisarzy. Działalność Pracowni dotyczy również kultury literackiej regionu Rzeszowszczyzny. Wszystkie zbiory znajdują się obecnie w Pracowni Zbiorów Specjalnych Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Inicjatorem oraz kierownikiem Pracowni Badań i Dokumentacji Kultury Literackiej jest dr hab. prof. UR Jolanta Pastarska. Archiwa tejże Pracowni dotyczą twórczości

pisarzy emigracyjnych, a ich sukcesywne uzupełnianie przyczynia się do kontynuowania badań nad literaturą powstałą poza granicami kraju. Pracownia za priorytet stawia sobie także „prowadzenie działalności badawczej, informacyjnej, popularyzatorskiej, a także wydawniczej. Jej celem jest nie tylko gromadzenie i zabezpieczenie, ale także popularyzowanie dorobku artystycznego twórców”¹. Zgromadzone archiwalia stanowią pole badawcze dla rozpraw doktorskich i habilitacyjnych, które koncentrują się wokół takich emigracyjnych pisarzy, jak Florian Śmieja, Kazimierz Braun, Józef Wittlin, Wit Tarnawski².

Do pozyskanych i skatalogowanych zbiorów archiwalnych należą: Archiwum Profesora Floriana Śmieji, Archiwum Jana Darowskiego, Archiwum Józefa Wittlina oraz Archiwum Profesora Kazimierza Brauna. Archiwa Józefa Wittlina oraz Kazimierza Brauna są dostępne w formie cyfrowej, na płytach CD. Do Zbiorów Specjalnych należą także archiwa fragmentaryczne, na które składają się: fragmenty kolekcji Wita Tarnawskiego, Kolekcja Profesora Andrzeja Buszy, Kolekcja Bogdana Czaykowskiego oraz Archiwum Józefa Bujnowskiego.

O zbiorach archiwów Pracowni Badań i Dokumentacji Kultury Literackiej opublikowano katalogi z serii „Archiwum pisarza”, które dotyczyły dwóch najobszerniejszych kolekcji: *Katalog Archiwum Profesora Floriana Śmieji* (oprac. J. Pastarska, Rzeszów 2010) oraz *Archiwum domowe Jana Darowskiego* (oprac. J. Wolski, Rzeszów 2012). Ukazały się także artykuły opisujące kolekcje autorstwa Grzegorza Dolaty, pracownika Zbiorów Specjalnych Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego³. Prezentowany artykuł ma na celu zebranie najważniejszych informacji o poszczególnych archiwach oraz ich scharakteryzowanie.

Archiwum Profesora Floriana Śmieji

Pierwszym i najobszerniejszym księgozbiorem Pracowni Badań i Dokumentacji Kultury Literackiej stało się archiwum przekazane przez poetę, redaktora „Kontynentów” – Floriana Śmieję. Zostało ono ofiarowane Pracowni za „pośrednictwem Konsula Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Toronto, Marka Ciesielczuka”⁴ w 2009 roku. Zdaniem Jolanty Pastarskiej, kierownika Pracowni BiDKL:

[...] do niewątpliwie najcenniejszych dla badaczy literatury i kultury należą kompletne roczniki „Kontynentów”, publi-

kacje paryskiego Instytutu Literackiego, Oficyny Poetów i Malarzy, numery „Merkuriusza”, „Oficyny Poetów”, „Pamiętnika Literackiego” (londyńskiego), a także wydawnictwa okolicznościowe, broszury oraz szczegółowe omówienia socjologiczno-historyczne życia Polaków na obczyźnie⁵.

Na zawartość archiwum składają się: tomiki poetyckie Floriana Śmieji, inne książki autorskie, artykuły w języku polskim (teksty ogłaszane w „Związkowcu”, artykuły i wiersze publikowane w innych pismach), rękopisy i maszynopisy, reportaże, książki i artykuły w języku angielskim (w tym maszynopisy), przekłady (tekstów poetyckich oraz sztuk dramatycznych), korespondencje, książki i artykuły innych autorów, czasopisma, hispanika (korespondencje i maszynopisy w języku hiszpańskim), fotografie.

W Pracowni Zbiorów Specjalnych archiwum zostało podzielone w następujący sposób:

- dokumentacja biograficzna Floriana Śmieji,
- dokumentacja osobowa,
- rękopisy utworów Floriana Śmieji,
- notatki odręczne,
- rękopisy, varia,
- korespondencja Floriana Śmieji,
- maszynopisy Floriana Śmieji,
- dokumenty luźne⁶.

Godne uwagi są maszynopisy autora *Powikłanych ścieżek*, cykl reportaży *Odwiedzmy Wujka Sama*, *Z podróży po Ontario*, *Kartki ze Starego Świata*, będące źródłem informacji m.in. o Hiszpanii, Kanadzie, Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Włoszech, Francji widzianych oczyma emigranta i podróznika⁷. Wśród licznej korespondencji znalazły się też listy od Jerzego Giedroycia (siedemdziesiąt siedem listów), Witolda Gombrowicza, Zbigniewa Herberta, Tadeusza Różewicza, Józefa Bujnowskiego, Adama Czerniawskiego, Ewy Lipskiej, a także pocztówka od Wisławy Szymborskiej.

Duży księgozbiór stanowią książki innych autorów dotyczących literatury, kultury, historii (około dwustu trzydziestu egzemplarzy). Wyjątkową wartość prezentują egzemplarze z dedykacjami od Czesława Miłosza, Tadeusza Różewicza, Ewy Lipskiej, Zbigniewa Herberta, Wacława Iwaniuka, Jana Darowskiego. Na kolekcję czasopism dostępnych w Archiwum Profesora Floriana Śmieji składają się takie tytuły, jak: „Życie. Katolicki Tygodnik Religijno-Kulturalny”, „Merkuriusz Polski ale Dawnemu wielce podobny y Życie Akademickie”, „Merkuriusz Polski. Życie Akademickie”, „Kontynenty.

Nowy Mercuriusz”, „Kontynenty”, „Oficina Poetów”, „List Oceaniczny”, „Wiadomości”, „Kultura”, „Pamiętnik Literacki”.

Archiwum Jana Darowskiego

W 2010 roku Pracownia Badań i Kultury Literackiej wzbogaciła się w zbiory należące do Jana Darowskiego, poety, tłumacza, krytyka⁸. Dzięki staraniom Jana Wolskiego oraz Jolanty Pasternskiej zostały one przekazane Pracowni przez Barbarę Darowską, wdowę po pisarzu. Jan Wolski, który opracowywał i katalogował archiwum autora *Drzewa sprzeczeki*, wydzielił kolejno:

- teksty opublikowane: artykuły i utwory literackie (wiersze i przekłady, eseje, teksty polemiczne, wywiad),
- rękopisy, maszynopisy i wydruki komputerowe (notatniki, notatki i rękopisy) utworów Jana Darowskiego, eseje (redagowane maszynopisy i wydruki komputerowe), miniatury aforystyczno-eseistyczne,
- korespondencja Jana Darowskiego (m.in. listy Andrzeja Brauna, Andrzeja Buszy, Michała Chmielowca, Bogdana Czaykowskiego, Adama Czerniawskiego, Marii Danilewiczowej, Jerzego Giedroyca, Zbigniewa Herberta, Jana Rostworowskiego, Floriana Śmieji),
- dokumenty elektroniczne (foldery: „Goralski”, „Archeologia pierwotna”, „Wywiad”, „Unsere”, „Proza”, „Notatnik”, „Okruchy”, „Wiersze”, „Druki do redakcji i eseje”)⁹,
- księgozbiór Jana Darowskiego (książki, przewodniki atlasy i mapy w języku polskim, angielskim, włoskim i niemieckim, kasety VHS, varia).

Przekazany księgozbiór Jana Darowskiego jest bardzo obszerny. Najliczniejszy zbiór stanowią tomiki poezji oraz książki polskich pisarzy, np.: Mirona Białoszewskiego, Czesława Bednarczyka, Bogdana Czaykowskiego, Adama Czerniawskiego, Jerzego Harasymowicza, Zbigniewa Herberta, Czesława Miłosza, Jana Rostworowskiego, Tadeusza Różewicza, Wisławy Szymborskiej, Floriana Śmieji.

Ważne z perspektywy biograficznej są materiały skatalogowane jako przewodniki, atlasy i mapy. Zdaniem Jana Wolskiego:

[...] są to często pamiątkowe foldery, druczki okazjonalnie zebrane w czasie podróży. Nierzadko brak w nich jakichkolwiek danych bibliograficznych. Zostały tu jednak uwzględnione, bo dają pewien zarys informacji o tym, gdzie Jan Darowski bywał i czym się interesował¹⁰.

W Pracowni Zbiorów Specjalnych Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego omawiane archiwum zostało podzielone na szesnaście części zawierających korespondencje, maszynopisy i rękopisy powieści *Unsere* Jana Darowskiego, projekt graficzny okładki tomu wierszy *Niespodziewane żywoty* czy dokumentację biograficzną¹¹.

Cyfrowe Archiwum Józefa Wittlina

Pomysłodawczynią oraz inicjatorką archiwum Józefa Wittlina jest Ewa Wielgosz, członkini Pracowni Badań i Dokumentacji Kultury Literackiej, która swoje badania koncentruje wo-

kół twórczości autora *Soli ziemi*.

Opracowane przez nią materiały to rezultat nawiązania kontaktów z córką Józefa Wittlina, Elżbietą Wittlin-Lipton:

Cyfrowa wersja Archiwum Józefa

Wittlina powstawała od lipca do września 2013 roku dzięki zaangażowaniu w ten projekt oraz życzliwości jedynej córki i spadkobierczyni pisarza, Elżbiety Wittlin-Lipton. Skany dokumentów pozostawionych przez autora *Soli ziemi* oraz zgromadzonych przez jego córkę zostały wykonane [...] w Madrycie¹².

Zgromadzony materiał został skatalogowany i podzielony na dziewięć folderów i nagrany na jedenaście płyt DVD. Na Cyfrowe Archiwum Józefa Wittlina składają się: *Twórczość Józefa Wittlina*, *Wystąpienia Józefa Wittlina w prasie*, *Przekłady*, *Korespondencja*, *Ulubione dzieła sztuki Józefa Wittlina*, *Teksty kultury poświęcone Józefowi Wittlinowi*, *Omówienia utworów Józefa Wittlina*, *Artykuły i notatki prasowe na temat Józefa Wittlina*, *Inne materiały*¹³.

Jak wylicza Ewa Wielgosz, badaczka twórczości autora *Soli ziemi*:

Cyfrowe Archiwum Józefa Wittlina to łącznie 681 dokumentów (2053 skany): 6 rękopisów, 4 rękopisów z maszynopisem, 12 kopii rękopisów, 2 kopii maszynopisów

W 2010 roku Pracownia Badań i Kultury Literackiej wzbogaciła się w zbiory, należące do Jana Darowskiego

z rękopisem, 20 maszynopisów, 26 maszynopisów z odręcznymi poprawkami, 30 kopii maszynopisów, 23 kopii z książki; 326 oryginałów bądź kopii listów, 7 kartek pocztowych, 4 e-maili, 55 oryginałów lub kopii wierszy, 3 fragmenty wspomnień, 61 oryginałów bądź kopii artykułów prasowych, 36 wycinków prasowych, 13 oryginałów lub kopii wycinków prasowych; 28 fragmentów z wystawy, 11 fotografii, 19 oryginałów bądź kopii rysunków oraz 8 innych materiałów¹⁴.

Wspomniane archiwum zostało oficjalnie otwarte 21 maja 2014 roku przez Elżbietę Wittlin-Lipton. Otwarciu towarzyszyła wystawa związana z życiem i twórczością Józefa Wittlina oraz odbyło się spotkanie autorskie z córką autora *Soli ziemi*, która opowiadała o swojej najnowszej książce: *Z dnia na dzień. Reportaż z modą w tle z czasów zawieruchy*.

Cyfrowe Archiwum Józefa Wittlina stanowi „niemal całą brakującą (niepublikowaną) bibliografię podmiotową i przedmiotową Józefa Wittlina”¹⁵. Wśród najcenniejszych materiałów znalazły się: dziennik pisarza funkcjonujący pod nazwą *Raptus Europae*, notatniki, eseje, przekłady autorstwa Józefa Wittlina z odręcznymi poprawkami, a także korespondencja, na którą składają się listy autora np. do Manfreda Kridla (siedemdziesiąt trzy listy), Elżbiety Wittlin-Lipton (dwadzieścia osiem listów), Zygmunta Haupta (dwadzieścia cztery listy), Juliusza Sakowskiego (siedemnaście listów), Pawła Mayewskiego (dwanaście listów) oraz listy pisane do Józefa Wittlina przez m.in. Czesława Miłosza (dwadzieścia sześć listów), Halinę Wittlin (trzydzieści listów), Pawła Mayewskiego (trzy listy)¹⁶. Prezentowane archiwum zawiera również wiersze dedykowane autorowi *Hymnów* przez Marię Pawlikowską-Jasnorzewską, Juliana Tuwima, Wacława Iwaniuka, portrety Józefa Wittlina, nekrologi o śmierci autora *Soli ziemi* oraz wspomnienia okolicznościowe, liczne przekłady utworów poetyckich autorstwa Józefa Wittlina. Zgromadzony materiał dokumentuje życie i pracę twórczą autora *Hymnów* oraz stanowi podstawowe źródło biograficzne, jak dotąd niezbadane.

Cyfrowe Archiwum Profesora Kazimierza Brauna

Archiwum reżysera, pisarza, teatrologa i badacza – Kazimierza Brauna – pierwotnie obejmowało dyskietki, płyty CD

i DVD, kasety VHS oraz niezwykle cenne plakaty teatralne. Przekazanie prywatnych archiwów odbyło się w czerwcu 2013 roku, a jego opracowywaniem zajęła się dr Barbara Trygar, która badała twórczość prozatorską Kazimierza Brauna. Charakteryzowane archiwum zostało skatalogowane i podzielone na siedem części znajdujących się na poszczególnych płytach CD: „adaptacje – opowiadania – wywiady”, „artykuły – referaty”, „książki”, „dramaty – adaptacje – teksty towarzyszące”, „teksty”, „varia”, „zdjęcia”.

W szczegółowym katalogu opracowanym przez dr Barbarę Trygar¹⁷ materiał został wydzielony w postaci: dramatów (w języku polskim oraz angielskim), adaptacji (w języku polskim i angielskim), powieści, opowiadań i wspomnień (w języku polskim i angielskim), wierszy, tekstów towarzyszących sztukom (w językach: polskim, angielskim, francuskim), innych tekstów, biografii, upoważnień, wykazu opublikowanych książek (w językach: polskim, angielskim, francuskim), wywiadów i rozmów (w języku angielskim i polskim), korespondencji,

Pracownia stara się o pozyskanie kolejnych zbiorów pisarzy emigracyjnych

wykładów, kaset VHS (dramaty, adaptacje), płyt CD/DVD (dramaty, adaptacje, film o Profesorze Kazimierzu Braunie, zdjęcia), spisu plakatów z przedstawień teatralnych, tekstów innych autorów o Profesorze Kazimierzu Braunie (w języku polskim i angielskim) oraz tekstów

innych autorów. Uroczystego otwarcia cyfrowego archiwum dokonał darczyńca – Profesor Kazimierz Braun – 17 czerwca 2014 roku, wyrażając zgodę na udostępnienie swych archiwaliów w Podkarpackiej Bibliotece Cyfrowej i popularyzując je wśród szerszego grona odbiorców i czytelników¹⁸.

Należy nadmienić, że wśród przekazanych materiałów znalazły się takie dramaty, jak (również w języku angielskim): *Dzieci Paderewskiego. Sztuka w dwóch częściach*, *Królowa Emigrantka. Dramat*, *Rzecz o Norwidzie z jego słów utkane*, *Paderewski wraca. Dramat*, *Szkoło bolesne. Opowieść matki o powstaniu warszawskim*, *Promieniowanie. Rzecz o Marii Skłodowskiej-Curie. Dramat*, *Opowieści Poli Negri. Dramat*, *Cela Ojca Maksymiliana. Dramat*. Pośród adaptacji znalazły się natomiast utwory Cypriana Norwida (*Za kulisami*), Tadeusza Różewicza (*Pałapki. Sztuka w dwóch częściach*), George’a Orwella (*Folwark zwierzęcy*), Jerzego Brauna (*Europa. Dramat*) czy Jerzego Andrzejewskiego (*Miazga*).

Z perspektywy biograficznej oraz krytycznoliterackiej ważne są archiwa wydzielone w części *Powieści, opowiadania, wspomnienia*, zawierającej takie teksty, jak: *Alaska*, *Bojkot*, *Dzień świadectwa*, *Dziesięć dni w PRL-u*, *Opowiadania Amerykańskie*, *Pożegnanie z Alaską*. *Powieść*

emigracyjna. Interesujące są także teksty towarzyszące sztukom teatralnym, stanowiące niezwykle źródło badań dla teatrologów (*Cyprian Norwid w Ameryce, Dobosze Pana Boga, Gwiazda Paderewskiego. Scenariusz widowiska telewizyjnego, Kieszonkowa historia teatru na świecie w XX wieku*). Archiwum Kazimierza Brauna obfituje w cenne informacje z historii literatury, kultury, dziejów teatru oraz problematyki emigracyjnej (*Kilka słów o mojej emigracyjnej drodze, Los i etos polskiego pisarza emigracyjnego, Pisząc po polsku na emigracji*). To tylko pobieżna prezentacja archiwaliów przekazanych przez Kazimierza Brauna. Jak pisze Barbara Trygar:

Przeszłość jest nam dana nie tylko poprzez relacje bezpośrednie, lecz także pośrednio – przedmioty, znaki, symbole. Skrywiają (one) w sobie wartości, idee, normy, wzory zachowań. Tak jak Cyfrowe Archiwum Profesora Kazimierza Brauna¹⁹.

Archiwum Profesora Bogdana Czaykowskiego*

Materiały zostały podzielone na dwadzieścia dziewięć kategorii, do których należą m.in. dokumentacja biograficzna, korespondencja: osobowa (tu chociażby zespół listów Jerzego Giedroycy czy Marka Kusiby) oraz z instytucjami naukowymi, wydawniczymi, internetowa, wydruki internetowe, rękopisy utworów Bogdana Czaykowskiego, maszynopisy utworów i tekstów Bogdana Czaykowskiego, maszynopisy tekstów o Bogdanie Czaykowskim (recenzje), maszynopisy artykułów naukowych, maszynopis rozprawy naukowej *O treści i stylu myśli politycznej Władysława I. Stankiewicza* oraz rozprawa w języku angielskim: *The Theoris of Poetica Movements in Poland as Reflected in Manifestos (1987–1930)*, notatki odręczne oraz notatniki Bogdana Czaykowskiego w liczbie czterdziestu pięciu. Na szczególną uwagę zasługuje pamiętnik pisarza z czasów drugiej wojny światowej.

Archiwum Profesora Józefa Bujnowskiego

Przekazane archiwum stanowi tylko fragment materiałów o Józefie Bujnowskim, są to przede wszystkim kserokopie dokumentów osobowych, tomików poezji czy tekstów. Na szczególną uwagę zasługują odznaczenia Józefa Bujnowskiego. Część kolekcji została подарowana Pracowni przez wdowę

po Józefie Bujnowskim – Heidę Pirwitz-Bujnowską. Wśród materiałów znajdują się: płyty CD z nagraniami wieczoru promocyjnego książki Józefa Bujnowskiego *Koła w mgławicach* oraz *Antologii polskiej poezji żołnierskiej na obczyźnie w latach 1939–1945* (nagranie z października 1993 roku) oraz filmami dokumentacyjnymi: *Niezlomni* oraz *Kto pamięta Beatę Obertyńską*. Wśród nagrań znalazły się także *Uroczystości pogrzebowe gen. Nikodema Sulika-Sarnowskiego w Dąbrowie Białostockiej i wsi Kamiennej Stara* (październik 1993 roku). Cenne wydają się także fotografie Józefa Bujnowskiego, zdjęcia przyjaciół profesora oraz książki i tomiki poetyckie: *Koła w mgławicach, Przychodzę z mroków, Spod Gwiazdozbioru Wielkiego Psa* oraz przedruki wierszy zebrane w formie *Wyboru poezji z lat 1937–1964*.

Kolekcją, którą systematycznie się uzupełnia, jest archiwum Profesora Andrzeja Buszy. W listopadzie 2012 roku badacz literatury angielskiej przekazał symbolicznie swoje archiwalia dotyczące emigracji literackiej i kulturalnej. Przedsięwzięcie wsparł Konsul Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Vancouver w Kanadzie – Krzysztof Czapla. Wspomniane archiwum ma zawierać:

[...] korespondencje z pisarzami, 12 tomów pamiętnika Wita Tarnawskiego z lat 1905–1978, conradiana, maszynopisy i rękopisy własne oraz Bogdana Czaykowskiego. W ofiarowanych zbiorach sporo miejsca zajmują także utwory prozatorskie i unikatowe, limitowane tomiki poezji polskiej i angielskiej²¹.

Obecnie w zbiorach Andrzeja Buszy w Pracowni Badań i Dokumentacji Kultury Literackiej znajdują się unikatowe wydania książek Zbigniewa Herberta, Josepha Conrada, Cypriana Norwida czy Antoniego Słonimskiego. Poza tym wyjątkową wartość ma oryginał pierwszego tomu *Pamiętnika Wita Tarnawskiego* z roku 1904/1905, jak dotąd nieopublikowany, oraz pamiętnik Bogdana Czaykowskiego z 1943 roku dotyczący indyjskiego epizodu w życiu pisarza²².

Warto nadmienić, że Pracownia Badań i Dokumentacji Kultury Literackiej zajmuje się opracowaniem i publikacją serii „Z archiwum pisarza”. Dotychczas ukazało się sześć tomów: *Katalog Archiwum Profesora Floriana Śmieji* (oprac. J. Pasterska, Rzeszów 2010), Z. Reklewska-Braun, K. Braun, *Bracia Adamowiczowie. Emigranci – lotnicy. Pierwsi zdobywcy północnego Atlantyku* (Rzeszów 2011), *Archiwum domowe Jana Darowskiego* (oprac. J. Wolski, Rzeszów 2012), F. Śmieja, *Zapiski o świecie* (Rzeszów 2012), K. Braun, „Mój” teatr *Różewicza* (Rzeszów 2014), K. Braun, „Mój” teatr *Norwida*

(Rzeszów 2014). Wymienione tytuły ukazały się nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Archiwa Pracowni Badań i Dokumentacji Kultury Literackiej stanowią nieoceniony materiał biograficzny, literacki, historyczny oraz kulturowy. Pracownia stara się o pozyskanie kolejnych zbiorów pisarzy emigracyjnych, mając na celu ocalenie pamięci literackiej na obczyźnie. Powiększające się archiwalia świadczą o nieustającej potrzebie badania przeszłości środowiska emigracyjnego. Najwiarygodniejszym i najcenniejszym źródłem informacji zawsze będzie pisarz-emigrant, uwieczniający swoje doświadczenie w formie dzienników, korespondencji, utworów literackich czy tekstów kultury, stanowiących centrum zainteresowań, filozofii i ideologii danego twórcy. Obok toruńskiego Archiwum Emigracji rodzi się kolejne miejsce, usytuowane w Rzeszowie, kolekcjonujące zbiory emigracyjnych twórców.

Key Words: Research and Documentation of Literary Culture, Library of the University of Rzeszów, emigration writers

Summary: This paper is aimed at collecting the most important information about specific archives kept at the Unit for Research and Documentation of Literary Culture at the Institute of Polish Philology of the University of Rzeszów and at their characterisation. The tasks of the Unit include collecting and obtaining materials, archives and writers' book collections. Activities of the Unit refer also to the literary culture of the Rzeszów region. All collections are now kept at the Unit for Special Collections of the Library of the University of Rzeszów. The archives of the said Unit contain works of emigration writers and new items are added successively to the collection, which contributes to the continuation of research concerning literature written in exile. It is a priority for the Unit to carry out the research, gather information and popularize publishing activities. Archives of the Unit for Research and Documentation of Literary Culture give us invaluable biographic, literary, historical and cultural material. The growing archives may serve as evidence that there is a need to investigate the emigration.

The obtained and catalogued archive collections include the ones of: Professor Florian Śmieja, Jan Darowski, Józef Wittlin and Professor Kazimierz Braun. The archives of Józef Wittlin and Kazimierz Braun are available on CDs. Special Collections include also fragmentary archives with fragments of Wit Tarnawski's collection, Professor Andrzej Busza's collection, Bogdan Czaykowski's collection and Józef Bujnowski's archive.

„Ja” w drodze do wolności, prawdy i piękna. Aksjologiczne aspekty twórczości prozatorskiej Kazimierza Brauna, E. Wielgosz, *Twórczość literacka i faktograficzna Józefa Wittlina*.

³ Najważniejsze z nich to: *Kolekcje archiwalne poetów emigracyjnych w Pracowni Zbiorów Specjalnych Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego*, „Podkarpackie Studia Biblioteczne” 2013, nr 2, oraz *Cyfrowe archiwum profesora Kazimierza Brauna w Pracowni Zbiorów Specjalnych Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego*, „Podkarpackie Studia Biblioteczne” 2014, nr 3.

⁴ J. Pasterska, *Z kanadyjskiego Mississauga do Rzeszowa. Dar Profesora Floriana Śmieji dla Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego*, w: *Katalog Archiwum Profesora Floriana Śmieji*, oprac. J. Pasterska, Rzeszów 2010, s. 9.

⁵ Ibidem.

⁶ Podział taki prezentuje Grzegorz Dolata w artykule: *Kolekcje archiwalne poetów emigracyjnych w Pracowni Zbiorów Specjalnych Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego*, „Podkarpackie Studia Biblioteczne” 2013, nr 2, <http://psb.ur.edu.pl/kolekcje-archiwalne-poetow-emigracyjnych-w-pracowni-zbiorow-specjalnych-biblioteki-universytetu> (dostęp: 10.10.2014 r.).

⁷ Nina Cieślík w swoim artykule twierdzi, że „reportaże Floriana Śmieji z licznymi podróży – bliższych i dalszych – po Hiszpanii, Meksyku, Kanadzie, Stanach Zjednoczonych ukazywały się w »Związkowcu«. Dotyczyły one spraw szeroko rozumianej kultury, przybliżały niemal z topograficzną dokładnością odwiedzane przez pisarza miejsca, prezentowały sylwetki ludzi wybitnych oraz tych »zwykłych« spotykanych podczas wojaży”; N. Cieślík, *„Czegoś częścią stać się najmniejszą, póki czasu zostało...” Szkic do biografii Floriana Śmieji*, w: *Katalog archiwum Profesora Floriana Śmieji*, s. 23.

⁸ O biografii autora *Drzewa sprzeczeki* pisał J. Wolski, *Jan Darowski – okrucy biograficzne*, w: *Archiwum domowe Jana Darowskiego*, oprac. J. Wolski, Rzeszów 2012, s. 11–22.

⁹ Dokumenty elektroniczne początkowo były zapisane na sześćdziesięciu czterech dyskietkach 1,5”. Po skatalogowaniu pliki zostały zapisane na płytach CD w formacie PDF. Wymienione nazwy folderów zostały zachowane zgodnie z nazewnictwem zastosowanym przez Jana Darowskiego; ibidem, s. 51.

¹⁰ Ibidem, s. 84.

¹¹ G. Dolata, *Kolekcje archiwalne poetów emigracyjnych*, passim, <http://psb.ur.edu.pl/kolekcje-archiwalne-poetow-emigracyjnych-w-pracowni-zbiorow-specjalnych-biblioteki-universytetu> (dostęp: 10.10.2014 r.).

¹² E. Wielgosz, *Cyfrowe Archiwum Józefa Wittlina*, s. 1, <http://ifp.univ.rzeszow.pl/prac-BiDKL.php>. (dostęp: 10.10.2014 r.).

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ E. Wielgosz, *Archiwum Józefa Wittlina*, „Gazeta Uniwersytecka” 2013, nr 3, s. 72.

¹⁶ Oprócz korespondencji Józefa Wittlina w Cyfrowym Archiwum znalazł się zbiór listów Haliny Wittlin oraz córki autora – Elżbiety Wittlin-Lipton (m.in. osiemnaście listów i kartek pocztowych od Zofii Romanowicz, trzy listy od Marii Iwaszkiewicz czy dwa listy od Andrzeja Vincenza). Pełen spis prezentowanej korespondencji oraz katalog archiwum opracowała i sporządziła Ewa Wielgosz. *Zawartość Cyfrowego Archiwum Józefa Wittlina* znajduje się na stronie: <http://ifp.univ.rzeszow.pl/pracBiDKL.php>. (dostęp: 12.03.2015 r.).

¹⁷ Katalog znajduje się na stronie Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego: <http://ifp.univ.rzeszow.pl/pracBiDKL.php>.

¹⁸ Szczegółowe informacje o archiwach przekazanych przez Profesora Kazimierza Brauna znajdują się w artykule Grzegorza Dolaty. Autor zaznaczył, że trwają już prace nad stworzeniem „w Podkarpackiej Bibliotece Cyfrowej odrębnej kolekcji dedykowanej Twórcy”; G. Dolata, *Cyfrowe archiwum profesora Kazimierza Brauna w Pracowni Zbiorów Specjalnych Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego*, „Podkarpackie Studia Biblioteczne” 2014, nr 3, passim, <http://psb.ur.edu.pl/cyfrowe-archiwum-profesora-kazimierza-brauna-w-pracowni-zbiorow-specjalnych-biblioteki-universytetu> (dostęp: 10.10.2014 r.).

¹⁹ B. Trygar, *Cyfrowe Archiwum Profesora Kazimierza Brauna*. *Katalog*, s. 63, <http://ifp.univ.rzeszow.pl/pracBiDKL.php>. (dostęp: 10.10.2014 r.).

* Materiały zostały przekazane Pracowni przez Andrzeja Buszę, bliskiego przyjaciela Bogdana Czaykowskiego.

²¹ J. Pasterska, *Archiwum Profesora Andrzeja Buszy ofiarowane rzeszowskiej polonistyce*, <http://m.univ.rzeszow.pl/home-zakladki/wydarzenia/6047,archiwum-profesora-andrzeja-buszy-ofiarowane-rzeszowskiej-polonistyce.html> (dostęp: 10.10.2014 r.).

²² Ibidem.

¹ Statut organizacyjny: <http://ifp.univ.rzeszow.pl/pracBiDKL.php> (dostęp: 10.10.2014 r.).

² Są to następujące, obronione rozprawy doktorskie: N. Cieślík, *Świadectwa pamięci. Twórczość literacka Floriana Śmieji*, M. Kolodziej, *Pisarstwo Wita Tarnawskiego*, B. Trygar,